[illegible]

ކަލާފާނާއި ޕިރާޑް

ކެލާ އަލީ އިބްރާހީމް މަނިކު

(332 ވަނަ އަދަދާ ގުޅޭ)

2- ޕިރާޑުގެ އިލްމީ ފެންވަރު:

ފޮންސުވާ ޕިރާޑަކީ "އިލްމުވެރިއެއް" ކަމަށް [illegible] ބަލައިލާއިރު، އެނގޭ އިލްމީ ފެންވަރަކާ ނުވަތަ [illegible] ތައުލީމު ލިބިފައިވާ މިންވަރަކާ ބެހޭގޮތުން ޕިރާޑުގެ ދަފުތަރު ނާމާ އިނގިރޭސި ބަހަށް ތަރުޖަމާކޮށްފައިވާ މިސްޓަރ އަލްބަރޓް ގްރޭ ލިޔުމުން އެނގެނީ، ޕިރާޑަކީ، "ލިޓަރަރީ އެންޑް ފިލޮސޮފިކަލް ޖެސުއިޓް" އަކަށްވުމީ، ފޮންސުވާ އާއި ޕިރާޑާ އާއި، ދެބެން ކަމުގައިވާނަމަ، އެންމެ ކުޑަމިނުން [illegible] ތައުލީމެއް ފޮންސުވާއަށް ލިބިފައިވާނެކަމަށް ބެލެވެއެވެ. ޕިރާޑު އިންޑިޔާއަށް ދަތުރުކުރުމުގެ ކުރީގެ، އޭނާގެ ޒުވާން ދައުރާބެހޭ ނުވަތަ އޭނާގެ ދިރިއުޅުމާބެހޭ އެއްވެސް މައުލޫމާތެއް ދީފައި ނުވޭކަމަށާއި، އޭނާއާއި ނުވަތަ އޭނާގެ އާއިލާއާ ބެހޭ މައުލޫމާތެއް ވެސް ދީފައިނުވާކަމެވެ.

ތިރީގައި މިވަނީ ޕިރާޑުގެ ދަތުރުނާމާގެ އިނގިރޭސި ތަރުޖަމާގެ މުޤައްދިމާގައި، ޕިރާޑަށް ތައުލީމު ލިބިފައިވާ މިންވަރަކާ ބެހޭ ގޮތުން އޮތް ބަޔާނެވެ.

" If Francois and Pierre were brothers, the fact the Pirre was a literary and Philosophical Jesuit would seem to indicate that Francois had received, at least, a fair education. Of his youth or life, however,previous to his departure for India, he himself discloses nothing; nor has the diligence of local antiquaries succeeded in gleaning nay facts relating either to him or to any descendants of his family"

(Xvii - Xvii - ސ - ގްރޭ)

ދެން އޮތީ ޕިރާޑަށް އެލިބިފައިވާ ތައުލީމު ލިބިފައިވަނީ ކޮން [illegible] ބަލައިލުމެވެ. މިކަމާ ބެހޭގޮތުން [illegible] ބަލައިލަންޖެހޭ، ޕިރާޑު އަދާކުރި ވަޒީފާއަކީ ކޮބައިތޯއި، ނުވަތަ އޭނާ ކުރީ ކޮން މަސައްކަތެއްތޯއެވެ. ސަބަބަކީ، މިހާރު އަދި

ކުރާ ނުވަތަ ގޮތުން، ވަކިފާއްދާގެ ކުރާ ތަޖުރިބާ އުފަލާކޮށް ބާވަތުން ދުނިޔެބަލައިލުމުގެ ދާން އުނދި ރަނގަޅުކުރުމަށް ކުރުން ލިބިފައިވާ ދަތުރު ޕިރާޑުގެ އެގޮތުން، ވީމާ، ކަމަށްވާތީއެވެ. ނާމާގައި ބޮޑުފައިވެސް ކިޔާ ބަލައިލުމެއެވެ.

ޕިރާޑުގެ ދަތުރުގެ ފުރަތަމަ ބައި ބައި ގޮތުން ލިޔުފައިވާ ބަޔާންކުރަނީ ބަޔާންފުޅުވާ ގޮތްނަމަ، އެހާ "ކޯބިން" ގައި ދަތުރުކޮށްފައި، މުއާސަލާތުކޮށް ވެރި ދަނިޔާ ބަލައިލުމުގެ ބޭނުން ކުޅިގެންނުވަތަނުވާ އަދުވާ އަކައްގެ ގޮތުގައެވެ.

ތިރީގައި މިވަނީ، ޕިރާޑުގެ ދަތުރުގެ މަޖިލިސާ ބޭރުގެތުން އިތުރު ދަތުރުކުރާ އިނގިރޭސި ތަރުޖަމާކޮށްގައި ލިޔުއްވާ އެއްގޮތް ބަދަލުވެއެވެ.

" I was of the number, being not less desirous of seeing the world than of getting rich, and embarked in the corbin"

(ޕިރާޑް. ބ - 4)

ޕިރާޑު ދަތުރު ކުރި ނަމަ "ކޯބިން" ފަހަރަށް ސަވާރުވެގެން ފުރަތަމަ ދަތުރުކުރުމުން އަދި އަހަރުގެ ހުރިހާއިރު ފަހަރަކަށް އެއްފަހަރު ދިމާވި ވިޔަފާރިގެ ދުވަސް ދުވަހު 1 އަހަރެއް، 2 މަހާއި، 14 ދުވަހުގެ ދިގު މުއްދަތަކީ ތަރިކައިގެ، އެދުވަހު މަލީ ހިނގި ކަންތައްތަކާ ދިމާވި ކަހަލަ ތުނޑިގެ

ވެހެކި ނުހަނު ބަލިޖަހަ ހިފާފައިވާ ކަމަށް ބުނެވޭ. ވަރަށް ގިނަ ގޮތްގޮތުން ދުއްތުރާތަކެއް ކުރެވުނު. އަދި "ކޯބިން" ނަމަ ގައިދު ފަހަރެއް އެހެނަސް ދިވެހި ރަށުގެ ފަހަރު 1 ޖުލައި 1602 ވަނަ ދުވަހު ގެ ފުރުމަ ކުރި ދުވަހު

ބަލާފަ އަދި އެއްސަރުކުން ދިނުމައިރު، ސަބަބަކީ ދިވެހިރާއްޖެ ނުރަށްތަކުން ހިސާބުގައިކަމުން ކަނޑުތަކަށް ވަރަށް ބަދަލު ސްކޮޑުފުލު އެންމެގިނައިން ކަނޑުތަކުން ނަވާ ދިމާއަކަށް ބަދަލު ސާކަނެއް ކަޖެހި އިނގިރޭސި ދިޔައިމަ ޕިރާޑު ބޮޑު ކަނޑުކަތުރު. ނުވަތަ ޕިރާޑަށް ކަނޑުތަކުން އިނގޭ އެނގެމުވެ.

މިކަމާ ބޭރުގެތުން ޕިރާޑުގެ ދަތުރު ސާފުގޮތް އިނގިރޭސި ތަރުޖަމާކޮށްގައި ލިޔުއްވާ އިބާރާތް ތިރީގައި މިވަނީއެވެ.

" The captain, who was very ill, charged me to warn the mate and second mate to keep a good look - out (bon cart, as the watch is called which is kept by the mariners every night, each in his turn, as by sentinels), for in his

opinion we were in a dangerous part, of the Maldives, no withstanding. the opinion of the pilot of the Croissant"

(ޕިރާޑް. ބ - 4)

މަތީގައިވާ ޕިރާޑުގެ ބަޔާނަށް ބަލައިލާއިރު، ބަލި އެނދުގައި އޮތް ކެޕްޓަން އެނދާ ހަވާލު ކޮށްފައި އޮތީ، ހަމައެކަނި، ކެޕްޓަންގެ ވިސްނުމުގައި ތިބީ އުރުސަރަހައްދުން ރައްދުކުރިޔަސްމެ، ނުނިކުމެއި ޕިރާޑާ ނަވާގެ މަޖިސްޓްރޭޓް ވަޒީފާއެއްގައި ކޮށް އައު ސަރަހައްދެއްގައި ވެއްޖެކަމަށް ކަނޑު މަތީގައި ފަޅުވެ ހުއްޓުނު ނަވު ވާނުވާ ދަންނަ ގޮތަށް. ކަމަށް ބުނާ ނަވާގައި ދުއްވާ މުއައްލިމުގެ ލަފާ ކަމަށް ނުވަތަ ގޮސްފައިވާކަމަށް ޕިރާޑާ ދަށްކަމުގެ ދަތުރުތެރިއަކު، ބަލި ނަވާގައި ޕިރާޑުގެ ބަޔާން ކޮށްފައިވާ ގޮތު ނުކުރެވިއްޖެއެވެ.

ނަމަވެސް މިސްޓަރ އަލްބަރޓް

ގްރޭ ދަތުރުކުރުމުގައި، އެއީ ބަލި އެނދުގައި އޮތް ކެޕްޓަން ގެއާއި ނޫން ޕިރާޑާ ބުނެފައިވާ ކަމަށް ކެޕްޓަން ބަލިވެފައި އޮތް ބަޔަކު ނޫނެވެ. ނަވާގެ ދަތުރުކުރާ ޕިރާޑާ ކަރައިގެ ބަލި އެނދުގައި ކެޕްޓަން މިސްޓަރ އަލްބަރޓް ގްރޭ ދަތުރުގައި ބަޔާންކޮށްފައެވެ.

"On only one occasion does he mention the performance of any duty or task by himself personally, and this was merely to carry a message, on the evening preceding the wreck, from the captain on his sick-bed to the officers on deck."

(ގްރޭ. ބ - xix)

މިސްޓަރ އަލްބަރޓް ގްރޭ

ލިޔުއްވާފައިވާ ގޮތުގައި، ޕިރާޑުގެ ބައިއޮގްރަފަރުންގެ ތެރެއިން، އެކަކު ބުނުއްވައިފައިވަނީ ޕިރާޑަކީ ސަރުޖަނެއް (އަބްރަސީން ޖަރާހަތުކާރެއް) ކަމަށެވެ. އަދި އަލަކަށް ބުނުއްވައިފައިވަނީ ޕިރާޑަކީ ނަވާގެ ސްޓޯރކީޕަރެއްގެ ގޮތުގައި ހުރި މީހެއްކަމަށެވެ. ނަމަވެސް، މިއީ އެއްކަމާ ގުޅޭ ގޮތުންވެސް ސާބިތުކުރެވިފައިވާ ކަމެއް ނޫނެވެ.

ޕިރާޑު ދަތުރުކުރި ނަވު، ދަތުރު ކުރަމުން އައިސް ބޯޓަށް ކުރުމުގައި ނަވު ހުރި ޕިރާޑުސް ތަނަކީ، ދަތުރުގެ ކުރަސްޓޯރައި ބޮޑުކާމިޔާބު ޕިރާޑާ ނަވާގެ ސްޓާފުގެ މުއައްލިމު ދީފާ ހުރި، އަރަގެ މިއަތުކުރަން ހާލަތުގައި ބޯޓަށް އަދި މިގޭ އިތުރުން ޕިރާޑު ރާއްޖެ ހުރީ ދުވަސްކޮޅެއްގައި، އަނގާ އުޅުނު އުފާފާ ކުރި ކަށްވެއްޔާ މިއަދުކަން ބަލައިލުމުން ވަރަށް އާއްމުކޮށް، ނަވާގެ ކެޕްޓަން ޕިރާޑާ "ފުރަތަމަ" މިއަށްދިނެވެ. ނަމަވެ އަހަރުމެން ދަތުރުން ކުރެވުނު ނަމަވެސް އަނގާލާ

މުޅި ގާތުގައި ހުރިކަމެވެ. މިހެން މިދަރަނިވަން
ޤަދަރު ސަމްބަލަ، ޕިރާޑު ބޭނުންކުރައްވާ ގޮތުގައި،
ޕިރާޑު ބ. އަތޮޅު ފަރުދަޅުގައި ހަރުއޮޅި، އެރަށުގެ
ވެރިޔަކަށް ހުރި މިހަރުވެސް (ޕިރާޑު ފަދަ)
މުޅު ގާތުގައިކަމެވެ. ޕިރާޑު މީހުގެ ނަފްގެ
ސަފުގޮތްކަމި ގެރިންޑާކުރަހިޔަކު ވަނި އެމީހާގެ
އަތުގައިވެ. އައްރަފްކަރީގެ ބާރުން ކަށާ ގަތި
ބޭސްކުން އެއްސާ ޕިރާޑު ގެނޭޖެހިއިން
ސަބަބުކަމަށްވެ.

ތިރީގައި މިވަނީ ޕިރާޑުގެ ދަފްތަރު ނަމާގެ
އިނގިރޭސި ތަރުޖަމާގައިވާ ޕިރާޑުގެ ބަޔާނެވެ.

"He was also a good navigator, and had possessed himself of the compasses and marine charts of our ship, the use of which he often inquired of me, theirs being made of another fashion. In short, he was at all times well pleased that I should be of his company to entertain him, and to answer all the questions he put to me about our manners and customs"

(65 - ޕިރާޑު. ބ)

އަދި ޕިރާޑު ފަރުދަޅުން މާލެ
އައުމާއި، ރަސްގެފާނު (ކަލޯފާނު) ޕިރާޑު
ގަސްތުކުރަން ގެންދެވުމި، އެކިއެކި ކަންކަމާ

ބޭރުގެ ފަންނުތަކާއި، އަދި އެކިއެކި ތަކެތީގައި، އޭގެ ކަމި
ބޭނުންކުރާ ގޮތާއި ބޭރުގެ މީހުން ހަދާފައިވާ
ކަރުދާސް ހަދާނެ ގޮތް ޕިރާޑު ސަފަރު ކުރައްވާ
ކަމަށާއި، އެއިގެ ތަރައިން ވިސް، އަސްލު
ނިއުގެ ފަރާތުން ދަރުމަވަންތަ ކަރުދާސް ބޭނުން
ފަދަ ނަވީގެ ޝަރުގެ ކަނޑުއަޅާ ބޭރުގެ މީހުން
ޕިރާޑުން ކަނޑުއަޅާ ކަރުގެ ގަދަފަދަ ކަމަށްބާއި،
އަދި މާލިމީކަމި ގެރިން އިސްތިރިލާބު ނަޒަރު
ގަނޑު، އޭގެ ކަމި ބޭރުން ކަނޑުއަޅާ ކަލާފަށް
ގާތުގައިން ޕިރާޑު ބޭނުންކަމަށް ތިލާވައިގޮތުން
ވިސް، ޕިރާޑު ގެހުރި ހާސިލުކޮށްދެއްވި
ނަވީގެ ޝަރުގެ ރަނގަޅަކަން ބޮޑުވެއެވެ.

އެކަމާބެހޭގޮތުން ޕިރާޑުގެ ދަފްތަރު ނަމާގެ
އިނގިރޭސި ތަރުޖަމާގައިވާ ބަޔާން ތިރީގައި
މިވަނީ އެވެ.

"He wanted to know about everything, and to what uses each was put. He much admired the art of making parchment and paper, and above all was curious to learn our science of navigation, and often made me bring the charts and marine instruments, the knowledge of which I imparted to his pilots."

(244 - ޕިރާޑު. ބ)

(ނުނިމޭ)